

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi
vakalainmuutos@minedu.fi

Viite: OKM/2/010/2016

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE
VARHAISKASVATUKSEN ASIAKASMAKSULAIKSI

Esityksen tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalle uusi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja säätelevä asiakasmaksulaki, joka astuisi voimaan elokuun alusta 2016. Ehdotetulla lailla saatettaisiin varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen osalta hallinnonalasiirto loppuun ja luotaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle omat varhaiskasvatuksen asiakasmaksusäännökset. Samalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaissa olevat päivähoiton maksuja koskevat säännökset kumottaisiin. Varhaiskasvatuksen hallinnonalasiirron myötä varhaiskasvatuksen kustannukset kuuluvat jatkossa julkisten menojen hintaindeksissä opetus- ja kulttuuritoimeen ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen euromäärät sidottaisiin jatkossa opetustoimen hintaindeksiin. Tulorajat seuraisivat edelleen yleistä ansiotasoindeksiä.

Esityksessä ei muuteta nykyisen varhaiskasvatuksen maksujärjestelmän perusrakenteita. Maksut määräytyisivät edelleen perheen koon ja tulojen sekä lapsen sovittu varhaiskasvatusajan perusteella. Enimmäismaksua korotetaan ja myös tulorajoihin ja prosenttiosuuksiin esitetään muutoksia, jotta saavutetaan hallitusohjelmassa sovittu asiakasmaksutulojen vuositason 54 miljoonan euron korotus. Esityksellä pyritään myös vähentämään varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen kannustinloukkuvaikutuksia etenkin yksinhuoltajien ja pienituloisimpien perheiden osalta.

Nykytilan arviointi

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen määräytymisen periaatteen kokoaikaisen päiväkotij- ja perhepäivähoidon kuukausimaksun osalta on todettu olevan edelleen toimiva. Maksut perustuvat perheen bruttotuloihin ja niissä otetaan huomioon perheen koko sekä lapsen varhaiskasvatukseen osallistumisaika.

Asiakasmaksulaissa ei säädetä osapäiväisen tai osa-aikaisen hoitoajan maksun määräytymisestä yksityiskohtaisesti. Kunnan tulee periä päättämiensä perustein hoitoaikaan suhteutettua maksua, jos lapsi on

LÄNSI- JA SISÄ- SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 018 450
fax 06 317 4817
kirjaamo.lansi@avi.fi
www.avi.fi

Vaasan päätoimipaikka
Wolffintie 35
PL 200
65101 Vaasa

Jyväskylän toimipaikka
Cygnaeuksenkatu 1
PL41
40101 Jyväskylä

Tampereen toimipaikka
Uimalankatu 1
PL 272
33101 Tampere

osapäivähoidossa tai lapsen hoitoaika muutoin jatkuvasti päivittäin, viikoittain tai kuukausittain on säännönmukaista kokopäivähoidon hoitoaikaan merkittävästi lyhyempi. Asiaksmaksua alentavana tekijänä on lain mukaan otettava huomioon myös maksuton esiopetus. Osapäiväisen ja osa-aikaisen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen määrittäminen kunkin kunnan päättämien perusteiden mukaan on johtanut kunnissa hyvin vaihtelevaan käytäntöön ja huomattaviin kuntakohtaisiin eroihin. Tässä suhteessa asiakkaiden voidaan sanoa olevan eriarvoisessa asemassa eri puolilla Suomea.

Nykyistä maksujärjestelmää on arvosteltu siitä, ettei se kannusta työn tekoon. Kannustinongelma nähdään toteutuvan etenkin pienituloisten perheiden kohdalla ja yksinhuoltajaperheissä. Järjestelmässä joutuu myös kohtuullisen pienillä tuloilla maksamaan ylintä perittävää maksua. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen ei tulisi muodostaa kynnystä työhön siirtymiselle tai osa-aikaisen työn tekemiselle.

Esityksen keskeiset ehdotukset

Laissa säädettäisiin kunnan järjestämässä päiväkotijärjestelmässä ja perhepäivähoidossa perittävistä asiakasmaksuista. Kunta voisi edelleen periä maksun myös esimerkiksi leikkitoiminnasta ja muista avoimista varhaiskasvatustilastoista sekä tilapäisesti järjestettävästä varhaiskasvatuksesta. Esitys pohjautuu voimassa oleviin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen asiakasmaksuja koskeviin säännöksiin.

Enimmäismaksua korotettaisiin 22 prosenttia siten, että ylin varhaiskasvatuksesta perittävä kuukausimaksu olisi esityksen mukaan 354 euroa 290 euron sijasta. Ylin perittävä maksu nousisi 64 euroa. Maksujen määrittelyssä käytettyjä tuloarvoja esitetään muutettavaksi siten, että tuloarvoja nostetaan perheen koosta riippumatta. Euromääräisesti eniten maksu korottuu niillä perheillä, jotka tällä hetkellä ja myös uudistukseen jälkeen tulojensa perusteella maksavat enimmäismaksua. Tällöin maksun korotus on nuorimmalta lapselta 64 euroa.

Esityksessä toisesta lapsesta perittävää maksua muutettaisiin siten, että maksu olisi aina enintään 90 prosenttia ensimmäisen lapsen kokoaikaisesta maksusta, enintään 319 euroa kuukaudessa.

Osa-aikaisen varhaiskasvatuksen kuukausimaksuun esitetään muutoksia. Mikäli lapsi olisi varhaiskasvatuksessa korkeintaan 20 tuntia viikossa, voisi kuukausimaksu olla enintään 60 prosenttia 5 §:n mukaan määräytyvän kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Maksutonta varhaiskasvatusta eli niin sanottua 0-maksuluokkaa koskeva sääntely säilyisi ennallaan eikä alle 27 euron maksua perittäisi.

LÄNSI- JA SISÄ- SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 018 450
fax 06 317 4817
kirjaamo.lansi@avi.fi
www.avi.fi

Vaasan päätoimipaikka
Wolffintie 35
PL 200
65101 Vaasa

Jyväskylän toimipaikka
Cygnaeuksenkatu 1
PL41
40101 Jyväskylä

Tampereen toimipaikka
Uimalankatu 1
PL 272
33101 Tampere

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lausunto

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen lainsäädännöllistä kokonaisuutta selkeytetään edelleen luomalla opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle omat varhaiskasvatuksen asiakasmaksusäännökset. Varhaiskasvatus nähdään keskeisenä lasten ja perheiden palveluna, jolla edistetään lasten kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Laadukas varhaiskasvatus ehkäisee syrjäytymistä ja tukee maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutumista. Varhaiskasvatuksella Euroopan komission varhaiskasvatusta koskevassa tiedonannossa (17.2.2011) korostetaan varhaiskasvatuksen merkitystä elinikäisen oppimisen perustana ja yhteiskunnalle taloudellisesti kestävästä investointina. Varhaiskasvatus nähdään myös lapsen oikeutena, johon kaikilla lapsilla tulisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua eivätkä maksut saisi muodostua kynnykseksi lasten osallistumiselle.

Asiakasmaksulakia koskeva esitys nostaa lähes kaikkien perheiden varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja, koska hallituksen tavoitteena on lisätä kuntien maksukertymää. Hallitusohjelman edellyttämä kuntien maksutulojen lisäys toteutetaan pääosin siten, että enimmäismaksua korotetaan 22 prosenttia. Korotuksen prosentuaalinen kasvu vaikuttaa korkealta, vaikka varhaiskasvatuksesta perittävien asiakasmaksujen korotuksen kohdentuminen korkeimpiin perittäviin kuukausimaksuihin on ymmärrettävästi perusteltua. Siltikin maksukorotus tuntuu merkittävältä perheen menolisäykseltä esimerkiksi kahden huoltajan ja kahden varhaiskasvatuksessa olevan lapsen perheessä. Varhaiskasvatuksesta joutuu myös kohtuullisen pienillä tuloilla maksamaan ylintä perittävää maksua. Asiakasmaksujen vaikutuksia arvioitaessa olisikin tärkeää kiinnittää huomiota lapsiperheiden toimeentulon edellytyksiin ylipäättään.

Enimmäismaksun alle jääviä maksuja esitetään korotettavaksi kuitenkin vain hieman. Maksunmääräamisen perusteena olevia tuloajoja esitetään korotettavaksi siten, että pienituloisten yhden ja kahden lapsen yksinhuoltajien asiakasmaksut pienenevät jonkin verran, mikä parantaisi edellytyksiä yksinhuoltajalla ottaa työtä vastaan. Maksujärjestelmässä käytettyjen tuloajojen tarkistamisella kahden ja kolmen hengen perheiden osalta voidaan onnistua kannustamaan perheitä työllistymään ja lisäämään pienituloisten perheiden mahdollisuuksia käyttää varhaiskasvatuspalveluita. Muutos lisäisi myös lasten välistä tasa-arvoa.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto pitää tätä suuntausta hyvänä, kuten myös ratkaisua, että uudistuksessa säilytettäisiin maksuton varhaiskasvatus pienituloisimmille perheille, koska varhaiskasvatuksella on katsottu olevan merkittäviä myönteisiä vaikutuksia etenkin kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin. Osallistumisen varhaiskasvatukseen on todettu vaihtelevan perheiden tulotasosta riippuen. Parempituloisten perheiden lapset ovat osallistuneet yleisemmin varhaiskasvatukseen kuin pienituloisten perheiden lapset.

LÄNSI- JA SISÄ- SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 018 450
fax 06 317 4817
kirjaamo.lansi@avi.fi
www.avi.fi

Vaasan päätoimipaikka
Wolffintie 35
PL 200
65101 Vaasa

Jyväskylän toimipaikka
Cygnaeuksenkatu 1
PL41
40101 Jyväskylä

Tampereen toimipaikka
Uimalankatu 1
PL 272
33101 Tampere

Maksu-uudistuksen myötä tilanne saattaa muuttua parempituloistenkin osalta ei-toivottuun suuntaan.

Ylijohtaja

Jorma Pitkämäki

Johtaja

Tuomo Laitila

LÄNSI- JA SISÄ- SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 018 450
fax 06 317 4817
kirjaamo.lansi@avi.fi
www.avi.fi

Vaasan päätoimipaikka
Wolffintie 35
PL 200
65101 Vaasa

Jyväskylän toimipaikka
Cygnaeuksenkatu 1
PL41
40101 Jyväskylä

Tampereen toimipaikka
Uimalankatu 1
PL 272
33101 Tampere